



Маршал Југославије ЈОСИП БРОЗ ТИТО

ПОВОДОМ ДВАДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ ЈНА

Интервју листу „Народна армија“

Дан формирања Прве пролетерске бригаде односно прве бригаде Народноослободилачке војске, народи Југославије славе као дан своје армије. То показује каква се важност даје том догађају. Можете ли нам, друже Маршале, рећи нешто више о условима под којима је формирана Прва пролетерска бригада и о значају тога догађаја за развитак ослободилачког рата и револуције у Југославији?

До стварања Прве пролетерске бригаде дошло је на основу искуства петомјесечних борби партизанских одреда у Србији против окупатора. Поред великих успјеха које су партизански одреди постизали у борби против мањих јединица окупатора и квислинга испољиле су се и извјесне слабости. Наиме, чим је окупатор с већим војним формацијама предузео офанзивне акције већих размјера, показало се да партизански одреди, онакви какви су били, не одговарају новим условима борбе. То се нарочито видјело за вријеме прве непријатељске офанзиве, у јесен 1941. године у западној Србији.

Као што је познато, ми смо 1941. године почели рат за ослобођење у вријеме када су фашистичке снаге напредовале на свим фронтovima. Непосредно пред почетак устанка окупатори су у Југо-

славији имали 19 дивизија, не рачунајући у то многе мање самосталне и помоћне јединице, као ни квислиншке војне формације (Павелићеве, Недићеве, Рупникове и друге). Окупатори су, разумије се, с развојем борбе те своје снаге касније појачавали. Многима у иностранству, онима који су знали за нашу борбу, али који нису могли потпуно сагледати и исправно процијенити ситуацију, наша борба је у то вријеме изгледала као херојство коме се треба дивити, али и као локушај који је унапријед осуђен на неуспјех.

Тако је, ето, изгледао почетак формирања наше Прве пролетерске бригаде, у чији састав су ушли борци из Србије и Црне Горе. То је била потреба за стварањем регуларне јединице која ће бити способна за тактичке операције на свим подручјима Југославије, а не само у крајевима гдје су се стварали партизански одреди. Ми смо морали разбијати тенденцију да се остаје на свом терену и да се чувају села и одређени рејони. Јер, према маневарским покретима окупатора, требало је за те нове задатке оспособити и наше борбене јединице.

Послије многих мањих казнених експедиција против појединих партизанских одреда, окупатор је коначно предузео веће офанзивне акције уз помоћ Павелићевих, Недићевих и Љотићевих квислиншких јединица против наше слободне територије у западној Србији. Партизански одреди су више од два мјесеца давали снажан отпор, али коначно су били потиснути у Санџак од бројно и технички надмоћнијег непријатеља. Већи дио партизанских одреда повукао се организовано у батаљонским формацијама, али је било потребно извршити реорганизацију и, као што сам већ рекао, прећи на већу регуларну јединицу — бригаду, способну за акције даље од својих села и подручја, са јачом дисциплином и способношћу за веће тактичке задатке. Морам овдје додати да смо ми велики дио борачког састава партизанских одреда који су се повукли у Санџак вратили натраг у Србију, да воде партизански рат, а од оних који су остали формирали смо најприје Прву, а убрзо, од истог борачког материјала, и Другу пролетерску бригаду.

Догађаји су показали да су наше процјене на мајском савјетовању Централног комитета биле правилне и да су постојали потребни услови да се отпочне оружана ослободилачка борба. Напад на Совјетски Савез и ангажовање великих фашистичких снага на источном фронту убрзали су доношење наше одлуке да са припрема пређемо на устанак, у борбу са окупатором. Дајући тој борби поред национално-ослободилачког и револуционарни карактер, ми смо нашли пут којим смо постепено читав народ укључили у борбу за слободу и за стварање једног новог, бољег друштва. У тренутку отпочињања устанка ми смо, разумљиво, рачунали не само на своје унутрашње снаге него и на перспективно јачање антихитлеровске коалиције, пошто је наш рат, у ствари, био дио борбе те коалиције, без обзира на то што све до друге половине 1944. године ми нисмо имали непосредног додира ни са којим савезничким фронтом.

За успјешно вођење ослободилачког рата било је од пресудног значаја, поред других чинилаца, и стварање такве војне организације и примјена таквих борбених дејстава који ће бити у складу с војним и политичким условима тога времена. За прво вријеме, у приликама и условима какви су постојали до пред крај 1941. године, једино могућан облик војне организације били су партизански одреди, са њима својственом тактиком. Ја то истичем због тога што се понекад у том смислу погрешно упоређују партизански одреди и бригаде. У првим мјесецима оружане борбе ми нисмо имали услове за стварање онаквих војних јединица какве смо стварали касније, када се ослободилачки и револуционарни покрет организацијски и бројно учврстио и ојачао.

Ја сам се мало више задржао на овом периоду зато што сам желио да на овај начин истакнем да је и стварање бригаде било условљено истим оним хисторијским чиниоцима, унутрашњим и међународним, који су утицали и на стварање партизанских одреда, односно, касније, на стварање Народноослободилачке војске и Југословенске армије. Битно је било, дакле, да се у одговарајуће вријеме за дате прилике пронађе најпогоднији облик војне организације, који ће, примјеном одговарајуће тактике, омогућити вођење најефикасније борбе.

А какво је било стање у земљи у то вријеме? Партизански одреди у Југославији су својом петомјесечном успјешном борбом створили повољне услове за даље ширење ослободилачког рата. Борба се све више организацијски учвршћивала, расла у ширину и попричала особености општенародног ослободилачког и револуционарног рата. Непосредно пред формирање прве бригаде наше активне борачке снаге бројале су око 80 000 људи. Оне су везивале за себе 24 дивизије и друге мање јединице окупатора, а уз то и 6 домобранских дивизија и друге квислиншке снаге. Упоредо са развојем оружаних снага народа, развијали су се и други борбени и револуционарни органи и организације: народна власт и политичке борбене организације. На другој страни, под сталним притиском наших одреда и борбених антифашистичких снага у земљи, окупатор је био принуђен да своје војне снаге концентрише, углавном, по већим упориштима и да борбене акције изводи већим јединицама.

У таквим околностима ми смо одлучили да одмах приђемо стварању војних јединица које ће по својој снази и организацији моћи не само да са већим успјехом воде борбу против непријатеља него у исто вријеме и да својим борбеним и политичким дјеловањем стварају нове услове за даље ширење ослободилачког рата. Разумије се да је стварање нових војних јединица било условљено у првом реду количином освојене ратне технике од непријатеља. Ми смо у Централном комитету Партије и Врховном штабу имали у том погледу већ од раније један изграђен став, да у складу са развојем борбе стварамо поред партизанских одреда и крупније војне јединице. Ја сам о томе нешто и написао у првом броју „Билтена“ Главног штаба

НОП одреда Југославије, који је изишао августа 1941. године. Таква наша оријентација произилазила је из циљева нашег ослободилачког рата и револуције. Извојевати национално и социјално ослобођење било је могуће само са новом, револуционарном армијом и са новом, народном влашћу, које смо ми морали стварати у процесу оружане борбе. На нашу одлуку да приступимо формирању прве бригаде нарочито су утицала и искуства из борби у Србији у јесен 1941. године. Када из данашње перспективе гледамо на тај догађај у Рудом, онда видимо да је одлука о стварању бригаа, које је почело са Првом пролетерском, донесена заиста у правом моменту.

Бригаде су, дакле, биле нов квалитетан степен у развоју наших народних оружаних снага. Оне су унијеле и нов садржај у нашу тактику ратовања. Иако су прве бригаде примјенјивале углавном партизанску тактику ратовања, оне су биле врло ефикасне маневарске јединице, способне да изводе крупне борбене задатке.

Оправданост наше оријентације на стварање бригада, као ударних јединица наших борбених снага, показала се, могу да кажем, већ сутрадан по формирању Прве пролетерске бригаде. Послије нашег повлачења из Србије у источну Босну било је веома значајно спријечити превирања и колебања која су у тим крајевима настала под утицајем четничког дјеловања. Својом борбеном активношћу и политичким утицајем на народ, свуда куда је пролазила, Прва бригада је много допринијела консолидовању прилика у источној Босни. Обједињена дејства бригаде и источnobосанских партизанских одреда непосредно су се одразила и на планове окупатора.

Од стварања прве бригаде, па до новембра 1942. године, када смо почели да стварамо дивизије и корпусе, било је формирано 28 бригада. Али, и даље су стварани и партизански одреди. Тако су одреди и бригаде усклађивали своја дејства и међусобно се допуњавали. Бригаде су примале на себе теже борбене задатке, као што су били, рецимо, напади на утврђена упоришта непријатеља, на мање градове итд. Груписане, оне су биле у стању да извршавају и тако велике и сложене борбене операције какве су извеле већ у лето 1942. године, када су побједоносно наступале у западну Босну, што је било од неobicно великог значаја за даљи развој ослободилачког рата.

Све до краја рата бригаде су остале најефикасније ударне јединице наше ослободилачке армије.

Када говорим о значају стварања бригада, хтио бих још једном истаћи и велику политичку улогу коју су оне имале у разарању ослободилачке борбе и, посебно, у ширењу и учвршћивању братства и јединства наших народа. Пошто су и саме створене као јединице братства и јединства наших народа, оне су, као и читава наша Армија, биле носилац и најпоузданији ослонац те велике тековине наше револуције.

Друже маршале, пошто ове године прослављамо двадесетогодишњицу наше Армије, молили бисмо Вас да нам нешто кажете о њеној данашњој друштвеној улози и задацима који проистичу из њеног карактера и савремених услова употребе.

Југословенска народна армија је, с правом можемо рећи, извршила велике задатке. Успјешно извојевана пobjеда над фашистичким агресорима највећи је њен допринос. Међутим, њен задатак тиме није био завршен. Она је одмах послjе рата морала да рјешава нове задатке и да у новим условима изграђује своју снагу као будан чувар независности и интегритета социјалистичке Југославије.

Снага наше Армије је, прије свега, у њеној повезаности с народом и њеном унутрашњем морално-политичком јединству. Кроз цијели послjератни развој то јединство Армије и народа се непрекидно развијало, а његово стално јачање има и данас изузетан значај не само са гледишта карактера наше Армије већ и са гледишта народне одбране. Јер, ми морамо све више изграђивати такав систем народне одбране који ће у себи обједињавати напоре цијелог народа у борби против евентуалног агресора. Одбрана наше земље није само ствар Армије, иако она представља њен најорганизованији и ударни дио. За одбрану земље, за очување националне независности и наших социјалистичких тековина, за обезбјеђење срећне будућности сваког нашег радног човјека непосредно су заинтересовани сви наши грађани. Брига о одбрани земље ствар је свих државних и друштвених органа, свих организација, свих наших људи. Ради тога, ми треба да што више развијамо и усавршавамо такав систем обуке и васпитања који ће обухватити не само Армију, него, на одређен начин, и све наше грађане.

Што се тиче морално-политичког јединства као једног од битних елемената снаге наше Армије, његов значај је потврђен искуством нашег народноослободилачког рата. Зато се и послjе рата посвећује сва потребна пажња јачању морално-политичког јединства и развијању политичке свијести у редовима наше Армије.

Правилним међусобним односима у редовима припадника Армије ја придајем посебан значај. Човјек је био и остаје основни фактор наше одбране, па зато и однос према њему мора да буде правилан и да га подстиче на извршење задатака. Старјешине треба све више да стављају војнике у положај у коме ће долазити до изражаја њихове стваралачке снаге, самосталност и иницијатива — особине које су од нарочите вриједности за сваког припадника наше социјалистичке армије. Овако измијењен положај војника повећава и улогу војних колектива; они све више постају ослонац васпитне активности у нашим јединицама.

Одлучујући чинилац јачања борбене способности наше Армије представља савремено организовано војно, политичко и културно васпитавање војника и старјешина. Ми смо у томе погледу већ постигли значајне резултате. Из Армије излазе сваке године хиљаде војника оспособљених за одбрану земље, и са разним занимањима која су веома корисна за наше друштво, а да и не говорим колико су они, поред тога, у Армији развили и своју политичку свијест, колико је позитивних моралних и других вриједности Армија усадила у њих. Међутим, стални напредак технике и мијењање тактичких принципа

траже од свих старјешина да се обуци, а нарочито вјежбама и овладавању савременом војном техником посвети посебна пажња. По мом мишљењу, биће потребно да ту још радикалније и смјелије буду прихваћена нова рјешења која више одговарају нашим условима и нашим гледиштима о народној одбрани. При томе увијек треба имати у виду и искуства из наше народне револуције.

Посебно бих истакао значај и улогу коју има организација Савеза комуниста у Југословенској народној армији за даљи развој Армије. Комунисти у Армији нису само носиоци политичке свијести већ и носиоци другарства и правилних међусобних односа; својом активношћу они дају велики допринос јачању дисциплине, морално-политичког јединства и борбене спремности јединица.

У протеклих двадесет година наша Армија се непрекидно развијала и усавршавала. Израсла из народа, она се, уз сталну његову бригу и помоћ, развила у оружану силу способну да штити наш миран рад и даљи друштвени напредак. Она је васпитавана у духу вјерности својој социјалистичкој домовини. Јачање свих фактора који осигуравају њену борбену спремност, њен социјалистички карактер и њену повезаност са народом представља битан услов за њен даљи развој и снагу.

